

R A P O R T Y P I B

ZESZYT 2

2006

Teresa Wiczorek

Instytut Nawozów Sztucznych w Puławach

WYMAGANIA DOTYCZĄCE ZNAKOWANIA OPAKOWAŃ I ETYKIET NAWÓZÓW MINERALNYCH DOPUSZCZONYCH DO OBROTU

Wstęp

W opracowaniu przedstawiono wytyczne do znakowania opakowań i etykiet nawozów mineralnych dopuszczonych do obrotu na rynku europejskim oraz krajowym. Podano wykaz aktów prawnych, w których zawarte są wymagania dotyczące znakowania.

Część I opracowania zawiera wymagania dotyczące identyfikacji nawozów znakowanych znakiem „NAWÓZ WE”, w tym:

- nawozów mineralnych z podstawowymi składnikami pokarmowymi (stałych lub płynnych, prostych lub wieloskładnikowych, w tym z drugorzędnymi składnikami pokarmowymi i/lub mikroskładnikami pokarmowymi);
- nawozów mineralnych z drugorzędnymi składnikami pokarmowymi (stałych lub płynnych, w tym z mikroskładnikami pokarmowymi);
- nawozów mineralnych z mikroskładnikami pokarmowymi (stałych lub płynnych).

W części II określono sposób zamieszczania informacji dotyczącej identyfikacji nawozów dopuszczonych do obrotu tylko na rynku krajowym, w tym:

- nawozów powstałych ze zmieszania typów nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE”,
- wapna nawozowego,
- nawozów mineralnych dopuszczonych do obrotu krajowego na mocy pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Omówienie

Nawozy mineralne znajdujące się w obrocie podlegają urzędowej kontroli odnośnie spełnienia wymagań dotyczących oznakowania identyfikacyjnego (1-3). Wymagania dotyczące sposobu i zakresu oznakowania nawozów mineralnych określają następujące dokumenty:

- Rozporządzenie (WE) nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów (art. 9, 19, 21 i 23),

- Ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu (art. 1 pkt. 6 lit. a) i b),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu zamieszczania informacji dotyczącej identyfikacji nawozów, sposobu ich pakowania, dopuszczalnych tolerancji zawartości składników nawozowych w nawozach mineralnych, sposobu pobierania próbek i metod badania nawozów mineralnych (§ 2 ust. 1-5, § 3 ust. 1-3).

I. Wymagania dotyczące oznakowania nawozów (WE)

1. Na każdym opakowaniu, etykiecie lub w dokumentach towarzyszących zamieszcza się następujące oznakowania:
 - a) identyfikacja obowiązkowa:
 - słowa „NAWÓZ WE” napisane wielkimi literami;
 - określenie typu nawozu zgodnie z załącznikiem I rozporządzenia (WE) nr 2003/2003 (2);
 - dla nawozów mieszanych, po określeniu typu, oznakowanie „mieszanka”;
 - oznakowania dodatkowe określone w art. 19, 21 i 23 rozporządzenia (WE);
 - składniki pokarmowe wyrażone zarówno słownie, jak i odpowiednimi symbolami chemicznymi np. azot (N), fosfor (P), pięciotlenek fosforu (P_2O_5), potas (K), tlenek potasu (K_2O), wapń (Ca), tlenek wapnia (CaO), magnez (Mg), tlenek magnezu (MgO), sód (Na), tlenek sodu (Na_2O), siarka (S), trójtlenek siarki (SO_3), bor (B), miedź (Cu), kobalt (Co), żelazo (Fe), mangan (Mn), molibden (Mo), cynk (Zn);
 - jeśli nawóz zawiera mikroskładniki pokarmowe, które w całości lub częściowo są schelatowane lub skompleksowane, wówczas po nazwie mikroskładnika należy dodać:
 - a. „schelatowany przez” (nazwa lub skrót literowy czynnika chelatującego zgodnie z załącznikiem I, sekcja E.3.1 rozporządzenia (WE),
 - b. „skompleksowany przez” (nazwa czynnika kompleksującego);
 - mikroskładniki pokarmowe zawarte w nawozie wymienione w porządku alfabetycznym ich symboli chemicznych: B, Co, Cu, Fe, Mn, Mo, Zn;
 - dla nawozów wymienionych w załączniku I, sekcje E.1 i E.2, dokładne instrukcje stosowania;
 - ilości nawozów płynnych w przeliczeniu na masę; podanie ilości nawozów płynnych jako objętości lub jako masy w odniesieniu do objętości (w kilogramach na hektolitr, w gramach na litr) jest dobrowolne;
 - masa netto lub brutto (ewentualnie objętość dla nawozów płynnych), jeśli podana jest masa brutto należy również podać masę tary;
 - nazwa lub znak fabryczny oraz adres producenta;
 - b) identyfikacja dobrowolna:
 - informacje dobrowolne zawarte w załączniku I rozporządzenia (WE);

- instrukcje przechowywania i transportu oraz, dla nawozów nie zawierających mikroskładników pokarmowych, dokładne instrukcje stosowania;
- wskazówki odnośnie dawek i warunków stosowania odpowiednio dla gleb i rodzaju uprawy;
- znak producenta i handlowy opis produktu.

Oznakowania, o których mowa w lit. b) nie mogą być sprzeczne z oznakowaniami wymienionymi w lit. a) i muszą być od nich wyraźnie oddzielone.

2. Wszystkie oznakowania wymienione w lit. a) i b) muszą być wyraźnie oddzielone od innych informacji na opakowaniach, etykietach i w dokumentach towarzyszących.
3. Nawozy płynne można wprowadzać do obrotu pod warunkiem, że producent dostarczy dodatkowe instrukcje zawierające w szczególności temperaturę przechowywania oraz sposoby zapobiegania wypadkom podczas przechowywania.
4. Etykiety lub oznakowania wydrukowane na opakowaniu zawierające informacje identyfikacyjne określone w art. 9 lit. a) i b) rozporządzenia (WE) powinny być umieszczone w miejscu widocznym i być wyraźnie czytelne oraz trwałe.

Nawozy mineralne z podstawowymi składnikami pokarmowymi

(stałe lub płynne, proste lub wieloskładnikowe, w tym z drugorzędnymi składnikami pokarmowymi i/lub mikroskładnikami pokarmowymi)

Minimalne zawartości składników pokarmowych dla ww. nawozów podano w sekcjach A, B, C, E.2.2 lub E.2.3 załącznika I rozporządzenia (WE).

1. Oprócz obowiązkowych oznakowań identyfikacyjnych, o których mowa w części I ust. 1 lit. a) podaje się następujące informacje:
 - po określeniu typu nawozu podaje się symbole chemiczne i liczby wskazujące zawartość podstawowych składników pokarmowych;
 - jeśli w nawozie deklaruje się drugorzędne składniki pokarmowe, podaje się:
 - a. symbole chemiczne deklarowanych drugorzędnych składników pokarmowych w nawiasie i po symbolach podstawowych składników pokarmowych;
 - b. liczby wskazujące ich zawartość w nawiasie i po zawartości podstawowych składników pokarmowych;
 - po określeniu typu nawozu występują jedynie liczby wskazujące zawartość podstawowych i drugorzędnych składników pokarmowych;
 - jeśli w nawozie deklaruje się mikroskładniki pokarmowe podaje się słowa „z mikroskładnikami pokarmowymi” lub słowo „z”, a następnie podaje się nazwę lub nazwy i symbole chemiczne obecnych mikroskładników pokarmowych.
2. W nawozach zawierających więcej niż jeden deklarowany składnik pokarmowy składniki podstawowe podaje się w kolejności: N, P₂O₅ i/lub P, K₂O i/lub K, składniki drugorzędne w kolejności: CaO i/lub Ca, MgO i/lub Mg, Na₂O i/lub Na, SO₃ i/

- lub S, natomiast mikroskładniki pokarmowe w kolejności: B, Cu, Co, Fe, Mn, Mo, Zn.
3. Deklarowaną zawartość podstawowych i drugorzędnych składników pokarmowych wyraża się jako procent masy w liczbach całkowitych lub w razie potrzeby z dokładnością do jednego miejsca po przecinku.
 4. Deklarowana zawartość mikroskładników pokarmowych obejmuje nazwę, symbol i rozpuszczalność każdego z nich oraz zawartość jako procent masy nawozu zgodnie z sekcjami E.2.2 i E.2.3 załącznika I rozporządzenia (WE).
 5. Formy i rozpuszczalność wszystkich składników pokarmowych wyraża się również jako procent masy, chyba że w załączniku I podano inaczej.

Nawozy mineralne z drugorzędnymi składnikami pokarmowymi
(stałe lub płynne, w tym z mikroskładnikami pokarmowymi)

Minimalne zawartości składników pokarmowych dla ww. nawozów określono w sekcjach D, E.2.2 i E.2.3 załącznika I rozporządzenia (WE).

1. Oprócz obowiązkowych oznakowań identyfikacyjnych, o których mowa w art. 9 ust.1 lit. a) rozporządzenia (WE) podaje się następujące informacje:
 - deklarowaną zawartość drugorzędnych składników pokarmowych, jako procent masy, w liczbach całkowitych lub w razie potrzeby do jednego miejsca po przecinku;
 - jeśli deklaruje się mikroskładniki pokarmowe, podaje się słowa „z mikroskładnikami pokarmowymi” lub słowo „z”, po czym podaje się nazwę lub nazwy i symbole chemiczne obecnych mikroskładników pokarmowych.
2. Jeśli w nawozie obecny jest więcej niż jeden drugorzędny składnik pokarmowy kolejność jest następująca: CaO i/lub Ca, MgO i/lub Mg, Na₂O i/lub Na, SO₃ i/lub S.
3. Deklarowana zawartość mikroskładników pokarmowych obejmuje nazwę, symbol i rozpuszczalność każdego z nich oraz procent masy zgodnie z sekcjami E.2.2 i E.2.3 załącznika I rozporządzenia (WE).
4. Formy i rozpuszczalności składników pokarmowych wyraża się także jako procent masy nawozu, z wyjątkiem przypadków, w których załącznik I stanowi, że zawartość tę wyraża się inaczej.
5. Liczbę miejsc po przecinku ogranicza się do jednego, z wyjątkiem mikroskładników pokarmowych, dla których musi ona być zgodna z sekcjami E.2.2 i E.2.3 załącznika I.
6. O ile załącznik I nie stanowi inaczej deklarację zawartości wapnia umieszcza się tylko wtedy, gdy jest on rozpuszczalny w wodzie i wyraża w procentach masowych.

Nawozy mineralne z mikroskładnikami pokarmowymi (stałe lub płynne)

Minimalne zawartości składników pokarmowych dla ww. nawozów określono w sekcjach E.1 i E.2.1 załącznika I rozporządzenia (WE).

1. Oprócz obowiązkowych oznakowań identyfikacyjnych, o których mowa w art. 9 ust.1 lit. a) rozporządzenia (WE) podaje się następujące informacje:
 - określenie typu „mieszanka mikroskładników pokarmowych”, jeśli nawóz zawiera więcej niż jeden mikroskładnik pokarmowy, a następnie nazwy obecnych mikroskładników i ich symbole chemiczne;
 - dla nawozów zawierających tylko jeden mikroskładnik pokarmowy (sekcja E.1 załącznika I) podaje się deklarowaną zawartość mikroskładnika jako procent masy nawozu w liczbach całkowitych lub, w razie potrzeby, z dokładnością do jednego miejsca po przecinku;
 - formy i rozpuszczalność mikroskładników pokarmowych wyraża się również w procentach masowych, z wyjątkiem przypadków, gdy załącznik 1 stanowi inaczej;
 - dla mikroskładników pokarmowych liczbę miejsc po przecinku podaje się zgodnie z załącznikiem 1, sekcja E.2.1, rozporządzenia (WE).
2. W przypadku nawozów wymienionych w załączniku 1, sekcje E.1 oraz E.2.1 należy umieścić napis poniżej deklaracji obowiązkowych lub dobrowolnych na etykiecie, opakowaniu oraz w dokumentach towarzyszących następującej treści: *„Stosować wyłącznie w uzasadnionej potrzebie. Nie przekraczać zalecanych dawek”*.

II. Oznakowania dotyczące nawozów mineralnych dopuszczonych tylko do obrotu krajowego

1. Na każdym opakowaniu lub etykiecie dołączonej do nawozu wprowadzanego do obrotu, a w przypadku nawozów luzem w dokumentach towarzyszących, zamieszcza się :
 - 1) informacje dotyczące identyfikacji nawozu obejmujące:
 - a) napis: „nawóz powstały ze zmieszania typów nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE” z wyszczególnieniem tych typów, lub
 - b) typ wapna nawozowego, lub
 - c) numer pozwolenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dopuszczającego nawóz do obrotu,
 - d) dane o deklarowanej zawartości składników pokarmowych,
 - e) dane dotyczące formy lub rozpuszczalności składników pokarmowych,
 - f) nazwę handlową nawozu w przypadku jej nadania,
 - g) imię, nazwisko albo nazwę oraz miejsce zamieszkania i adres albo siedzibę i adres producenta lub importera nawozu,

- 2) informację o masie nawozu netto,
 - 3) instrukcję stosowania i przechowywania nawozu,
 - 4) informację o okresie przydatności nawozu do stosowania.
2. Informacje wyżej wymienione powinny być czytelne, trwałe, sporządzone w języku polskim i umieszczone w widocznym miejscu.
 3. Informacje dotyczące nazwy handlowej i danych producenta oraz instrukcję stosowania i przechowywania nawozu należy wyraźnie wyodrębnić od innych informacji wymienionych w p. 1.
 4. Informacje dotyczące identyfikacji nawozów powinny być zamieszczone na każdym opakowaniu lub etykiecie dołączonej do nawozu wprowadzanego do obrotu, a w przypadku nawozów luzem w dokumentach towarzyszących.
 5. Dane o zawartości składników pokarmowych powinny być podawane jako procent masy wyrażony liczbą całkowitą, a w uzasadnionych przypadkach do dziesiątych części procenta.
 6. W przypadku nawozów zawierających mikroskładniki pokarmowe ilość miejsc po przecinku może być większa (zgodnie z deklaracją producenta i dopuszczeniem do obrotu).
 7. Zawartość: azotu, fosforu, potasu, wapnia, magnezu, sodu i siarki może być wyrażona w formie pierwiastka: azotu (N), fosforu (P), potasu (K), wapnia (Ca), magnezu (Mg), sodu (Na), siarki (S) lub (z wyjątkiem azotu) w formie tlenku: pięciotlenku fosforu (P_2O_5), tlenku potasu (K_2O), tlenku wapnia (CaO), tlenku magnezu (MgO), tlenku sodu (Na_2O), trójtlenku siarki (SO_3) lub w obu wymienionych formach.
 8. Zawartość mikroskładników pokarmowych powinna być wyrażona wyłącznie w formie pierwiastków: boru (B), kobaltu (Co), miedzi (Cu), żelaza (Fe), manganu (Mn), molibdenu (Mo), cynku (Zn).
 9. Informacja o składnikach pokarmowych powinna zawierać pełne nazwy składników i odpowiadające im symbole chemiczne.
 10. Jeżeli nawóz jest wieloskładnikowy, to kolejność poszczególnych deklarowanych składników pokarmowych powinna być następująca: azot (N), fosfor (P lub wyrażony jako pięciotlenek fosforu P_2O_5), potas (K lub wyrażony jako tlenek potasu K_2O), wapń (Ca lub wyrażony jako tlenek wapnia CaO), magnez (Mg lub wyrażony jako tlenek magnezu MgO), sód (Na lub wyrażony jako tlenek sodu Na_2O) i siarka (S lub wyrażona jako trójtlenek siarki SO_3).
 11. Deklarowane w nawozie mikroskładniki pokarmowe powinny być wymienione w kolejności alfabetycznej ich symboli chemicznych.
 12. Nawozy płynne muszą zawierać informacje dotyczące temperatury ich przechowywania oraz sposobu postępowania mającego na celu zapobieganie wypadkom podczas przechowywania.

Podsumowanie

W opracowaniu przedstawiono wymagania dotyczące oznakowania nawozów mineralnych dopuszczonych do obrotu na rynku Unii Europejskiej oraz na rynku krajowym, zawarte w obowiązujących przepisach. Oznakowanie nawozu powinno w szczególności sposobem informować użytkownika o jakości nawozu, sposobie aplikacji oraz o sposobie zapobiegania niekorzystnemu wpływowi nawozu na zdrowie ludzi i zwierząt oraz na środowisko, zgodnie z wymogami rozporządzenia (WE) i ustawy o nawozach i nawożeniu.

Nawozy mineralne znajdujące się w obrocie podlegają urzędowej kontroli odnośnie spełnienia wymagań dotyczących oznakowania identyfikacyjnego, a w przypadku jakichkolwiek uchybień w tym zakresie producenci podlegają przepisom karnym. Prawidłowe oznakowanie nawozów jest niezbędne zarówno dla użytkowników dla bezpiecznego stosowania, przechowywania i transportu nawozów, jak też dla producentów w celu uniknięcia przykrych konsekwencji.

Literatura

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu zamieszczania informacji dotyczącej identyfikacji nawozów, sposobu ich pakowania, dopuszczalnych tolerancji zawartości składników nawozowych w nawozach mineralnych, sposobu pobierania próbek i metod badania nawozów mineralnych (Dz. U. Nr 91, poz. 1016).
2. Rozporządzenie (WE) Nr 2003/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. w sprawie nawozów (Dz. Urz. WE L 304 z 21.11.2003 r., z późn. zm.; Dz. Urz. UE polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 3, z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 89, poz. 991, z późn. zm.).

Adres do korespondencji:

mgr inż. Teresa Wieczorek
Al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 13A
24-110 Puławy
tel. (081) 887 53 67
e-mail: twiecz@atena.ins.pulawy.pl

